

De Groene Gids

Afdelingsblad van IVN Ede, Nummer 2024 - 1

Met samenvatting van het jaarverslag

Met veel wandelverslagen

Met de column en achterop de kinderpagina

Jouw nieuwe verrekijker koop je bij: Natuurgadgets.nl

Ook voor:

- Veldgidsen
- Zaklampen
- Loepen
- Bushcraft
- Vleermuisdetectors
- Scouting
- Wandelen
- Cadeautjes
- en nog veel meer ...

Bel 0318 - 260001 voor een afspraak (Wolfheze)

Wij ontvangen je graag in onze sfeervolle ontvangstruimte - ruime keus in alle prijsklassen

Dealer van o.m. Barr & Stroud, Bresser, Bynolyt, Eschenbach, Kowa, Meopta, National Geographic, Vortex

Gegevens van IVN Ede

BESTUUR

Voorzitter: Joop Ernst, voorzitterivnede@gmail.com
Vicevoorzitter: Dico Wijma, bestuurslid1ivnede@gmail.com
Secretariaat: Truus van Otterloo en Gerda Oppedijk, secretariaativnede@gmail.com; 0318-621059,
Penningmeester: Michiel Sytsma, penningmeesterivnede@gmail.com

ERELEDEN van de afdeling

Joke Veltkamp, Wiebe Verbaan

GEGEVENS

Postadres: Sprengenberg 9, 6718DD Ede
Ledenadministratie: voor alle mutaties (adreswijzigingen, wijziging rekeningnummer, aanmelden of opzeggen van een lidmaatschap): [ivn.nl/contact](https://www.ivn.nl/contact)
Website: <https://www.ivn.nl/afdeling/ivn-ede>
Webmaster: Niels Grandia & Sander Belgraver, webmasterivnede@gmail.com

WELKOM NIEUWE LEDEN:

Janne Kool, Ede
Miel Hooijdonk, Bennekom
Marjolein Pijper, Ede

CONTRIBUTIE

Lid: standaard € 25,00 (extra bijdrage mag)
Huisgenoot lid: standaard € 12,50 (extra bijdrage mag)
(Alleen mogelijk in combinatie met een betalend lid)
Vrienden/donateurs dragen bij via bankrekening:
NL 54 INGB 0000 9515 88 t.n.v. IVN Afdeling Ede
De minimum bijdrage bedraagt € 12,50

WERKGROEPEN

Scholen:

Joke Veltkamp, 0317-420703, gewoonjokev@gmail.com
Ad Meijs, 0318-418273, a.meijs@chello.nl

Jeugdclub:

Ineke Jansonius, 0317-413884,
bosvriendjes.ivnede@gmail.com

Vogels:

Hans Westendorp, 0318-418465,
vogelwerkgroep.ivn.ede@gmail.com of
j.g.westendorp@kpnmail.nl

Natuurfotografie:

vacant

Flora:

Jeltje Zeelenberg, 0318-413486,
jeltjezeelenberg@outlook.com

Natuurgidsen:

Christ Elsten, 0318-413797, christelsten@planet.nl

Bert van Brenen, Scherpenzeel
Floor Cromjongh, Wageningen
Rita de Raaf, Heelsum

De Groene Gids

IVN Ede - 2024-1

Van het Bestuur

Het nieuwe jaar is begonnen met allerlei soorten weer. Herfst, winter, lente wisselen elkaar af. De ene dag kun je schaatsen, de andere dag zie je de knoppen van de sering in je tuin al dikker worden. Het is een jaar vol activiteiten. Er staan maar liefst 55 verschillende activiteiten in ons activiteitenprogramma. Hiervoor zijn we alle betrokken gidsen dankbaar.

Er is een nieuwe schoolgidsencursus gestart en de deelnemers daaraan hebben hun vuurdoop al gehad: wilgenknotten met kinderen in Bennekom. Altijd leuk om te doen. Verder komt er nog het 40-jarig jubileum van de vogelwerkgroep waaraan een aantal enthousiaste mensen meedoen met de voorbereiding. Daarover later meer. Eerst maar eens genieten wat de natuur ons dit voorjaar biedt.

Van de Redactie

Veel schrijvers uit ons schrijversbestand reageerden heel positief op onze oproep om kopij. Uiteraard zijn we daar heel blij mee. Wat we even vergeten waren, is dat het de gewoonte is in het eerste nummer van het nieuwe jaar een 'verkort' jaarverslag op te nemen. Helaas moeten we nu interessante kopij laten liggen voor het volgende nummer, mede omdat we deze keer geen toestemming kregen om de Groene Gids uit te breiden.

Zodoende liggen er interessante artikelen over reptielen, wolven en nestkasten te wachten voor de volgende Groene Gids. Alle schrijvers van wie de bijdrage niet geplaatst is, kregen een persoonlijk bericht.

Nieuwe bijdragen blijven natuurlijk welkom. Ook van mensen die nog nooit iets geschreven hebben en graag hun natuurbeleving of kennis van een bepaald natuuronderwerp willen delen.

We zijn blij dat we ook deze Groene Gids met vele interessante bijdragen hebben kunnen vullen.

We wensen alle lezers veel leesplezier.

Beste Schrijvers, uiterste datum voor inleveren kopij: 1 mei 2024

Auteursinstructie:

1. Kopij inleveren vóór sluitingsdatum via email: redactie.gg@gmail.com
2. Tekst in doc of docx, maximaal 2000 woorden (vier kolommen)
3. Foto's apart in jpeg of png.
Elke foto neemt een plaats in van 100 woorden
4. In het algemeen geeft een mix van één foto op 250 woorden het meest evenwichtige beeld. Dus 5 tot 6 foto's in een artikel van vier kolommen.
Foto's zijn niet verplicht.

Inhoud

- 2 Gegevens van IVN Ede
- 2 Nieuwe leden
- 4 Belangrijke data
- 4 De nieuwsbrief
- 4 Samenvatting Jaarverslag 2023
- 9 Nieuwjaarswandeling
- 9 Speuren naar diersporen
- 10 Vogels op het Wekeromse Zand
- 11 Wandeling op aanvraag
- 11 Mysteryroom
- 13 Winter in de vijver
- 14 Knootten met groep 8
- 15 De column
- 16 De kinderpagina

Foto's voorblad

Boven: Joke Veltkamp

Onder: Rik Nagtegaal

Colofon

Redactie:

Remieke Niermeyer

Nancy Beenken

Corine Klapwijk

Hetty van der Stoep

Vormgever:

Leo Klapwijk

Redactieadres:

redactie.gg@gmail.com

Kopij vóór 1 mei 2024

Auteurs zie de auteursinstructie

De Groene Gids is het contactblad van IVN Ede en verschijnt vier maal per jaar.

De redactie behoudt zich het recht voor om ingezonden artikelen al dan niet te plaatsen, in te korten of aan te passen.

Belangrijke data voor de komende maanden

Werkgroep fotografie	wo	6	maart	Proosdij, 20.00 uur, uitleg juiste keuze camerafuncties en fotobespreking
Werkgroepenoverleg	ma	25	mrt	Proosdij, uitnodiging coördinatoren volgt
Werkgroep fotografie	wo	3	april	Proosdij, 20.00 uur, thema op verzoek en fotobespreking
ALV	ma	13	mei	Proosdij, 19.30 uur, nadere informatie volgt via nieuwsbrief

Nieuwsbrief IVN Ede, Ineke Jansonius

Sinds maart maak ik elke maand de nieuwsbrief van IVN Ede. De nieuwsbrief verschijnt rond de eerste van de maand en bevat alle nieuwtjes van de afdeling, die niet kunnen wachten tot de volgende Groene Gids. Ook vind je een overzicht van de excursies van de komende maand met een link naar de website voor meer informatie. De nieuwsbrief wordt verstuurd via een landelijk systeem van IVN, waarin ook de ledenadministratie is opgenomen. Achter je naam staat een vinkje aan als je de nieuwsbrief wilt ontvangen. Het is een magisch programma, bij enkele leden gaat het vinkje vanzelf weer uit. Zij krijgen de nieuwsbrief als doorgestuurde mail.

Denk je nu, hé die nieuwsbrief krijg ik niet en wil ik wel graag ontvangen, stuur dan een mail naar penningmeesterivnede@gmail.com

Dan krijg je een vinkje. Krijg je de nieuwsbrief dan nog niet, stuur dan een mail naar jeugdnatuurgidsineke@gmail.com. Je krijgt dan een VIP behandeling, een doorgestuurde mail.

Heb je een nieuwtje dat je met de afdeling wilt delen, een mooie foto voor de header of een vraag? Stuur dan ook een mailtje naar jeugdnatuurgidsineke@gmail.com

Samenvatting Jaarverslag 2023

VERZORGD DOOR: JOOST VAN METEREN

De complete jaarverslagen zijn te vinden op <https://www.ivn.nl/afdeling/ede/jaarverslagen-ivn-ede/> waar je de verslagen in PDF kunt downloaden.

BESTUUR, secretaris Truus van Otterloo

2023 was voor het bestuur een jaar van opbouw: begonnen in een toestand van tamelijke ontreddeering, geëindigd in de huidige situatie waarin (bijna) alles weer op de rails staat! Gelukkig zijn de verschillende werkgroepen al die tijd in staat geweest gewoon door te gaan met hun activiteiten.

Na het overlijden van Mathilde van Ravensberg bestond op 1 januari 2023 het bestuur nog slechts uit twee personen. Maar ook buiten het bestuur waren er nog belangrijke vacatures te vervullen.

Andere zaken die bij de start van het jaar de nodige aandacht vroegen waren de vernieuwde (landelijke) website die steeds op zich liet wachten en het in gebruik nemen van gmail-adressen voor de bestuursleden. Webmaster Joost van Meeteren heeft deze beide zaken in goede banen geleid.

Na een noodkreet in een extra digitale nieuwsbrief meldden zich diverse leden die een taak op wilden nemen: als bestuurslid, in de redactie van de Groene Gids, voor de verspreiding van de Groene Gids, als (tijdelijk) kartrekker voor een werkgroep, voor het samenstellen van de nieuwsbrief, voor het mede beheren van website en Facebook. Het was en is bijzonder bemoedigend dat uiteindelijk (bijna) alle vacatures konden worden ingevuld.

Bestuursleden (l.) en voorzitter Joop Ernst (m.), Wiebe Verbaan (r.)

Samenstelling bestuur:

Gelukkig kon het bestuur gedurende het jaar weer worden aangevuld tot een voltallig bestuur.

Voorzitter: Joop Ernst, vice-voorzitter: Dico Wijma, secretaris: Truus van Otterloo, 2e secretaris: Gerda Oppedijk, penningmeester: Michiel Sytsma.

Ledenaantallen:

De afdeling groeide in 2023 opnieuw licht: het ledenaantal steeg van 241 naar 251. Het aantal huisgenootleden nam af met één en het aantal donateurs met drie.

Activiteiten:

In 2023 is het bestuur in totaal acht keer bij elkaar gekomen.

De ALV werd gehouden op 11 april in Natuurcentrum Veluwe. De vergadering werd voorafgegaan door een rondleiding in de tuin door een enthousiaste vrijwilliger en afgesloten met een uitleg door Richard Boering, voorzitter van Stichting Natuurcentrum Veluwe, over de plannen m.b.t. de geplande verbouwing van het centrum en de herinrichting van het terrein.

Tijdens de vergadering werden de drie nieuwe bestuursleden (Zie samenstelling bestuur) voorgesteld en benoemd.

De afdeling is sinds deze ALV ook een erelid rijker: Wiebe Verbaan viel deze eer te beurt vanwege zijn veelzijdige en jarenlange inzet. Leden van de florawerkgroep, het bestuur en anderen zetten hem volop in het zonnetje.

Er werden zoals gebruikelijk twee werkgroepoverleggen gehouden.

In juni 2023 werd de gidsencursus afgesloten. De afdeling heeft er sindsdien een aantal actieve gidsen bij.

Het jaarlijkse ledenuitje vond plaats op 22 april. Zeventien leden gingen mee naar de Oostvaardersplassen.

Voor het eerst zijn dit jaar nieuwe leden uitgenodigd voor een kennismaking met de afdeling en de verschillende werkgroepen. In het voorjaar vond dit plaats bij het Natuurcentrum, in het najaar bij Hoekelum. Het doel is om vanaf nu elk jaar zo'n bijeenkomst te houden.

Ook voor het eerst heeft een bestuurslid (Truus van Otterloo) een aantal bijeenkomsten van het Maatschappelijk Netwerk Ede bezocht. Deze bijeenkomsten worden vier keer per jaar gehouden en geven volop gelegenheid om andere maatschappelijke organisaties te leren kennen en mogelijk samenwerking in gang te zetten. Het heeft tot nu toe geresulteerd in een natuurwandeling voor mantelzorgers in samenwerking met Malkander.

Voor 2024 is er een jaaragenda gemaakt waarin de data van de diverse overleggen en uitjes al gepland staan. Dit moet voorkomen dat bijvoorbeeld een excursie en een afdelingsuitje elkaar in de weg zitten.

Samenwerkingen:

Er zijn dit jaar opnieuw stappen gezet tot nadere samenwerking met zowel Publieksboerderij de Proosdij als met het Natuurcentrum Veluwe.

Vanaf beide locaties zijn in 2023 IVN-wandelingen gehouden: twee vanaf het Natuurcentrum en drie korte seizoenswandelingen voor kinderen vanaf de Proosdij. De bedoeling is om de samenwerking voort te zetten en waar mogelijk uit te breiden. De Zanderij, waar wij voorheen vaak bijeenkomsten hielden, was dit jaar enigszins buiten beeld, omdat steeds onzeker was wanneer de verbouwing daar zou beginnen.

Het werkgroepoverleg van oktober is daar gehouden. Het is niet zeker of wij van deze locatie in 2024 weer gebruik kunnen maken

IVN Ede participeert met Hans Gonggrijp in het burgerinitiatief 'Gletsjerparadijs' van Stichting Renkums Beekdal. Er wordt een gebiedsproces opgezet voor het hele stroomgebied van de Renkumse Beek tussen de Veluwe en de Rijn. Het doel is het unieke karakter van het Renkums Beekdal te behouden.

Henk van Paassen vertegenwoordigt vanaf de zomer IVN Ede in Operatie Steenbreek van de gemeente Ede. Tuincoaches in de gemeente helpen burgers met het vergroenen van hun tuinen. Henk heeft onder meer de tuincoaches bijgeschoold rond vogelvriendelijk tuinieren.

Er zijn twee structurele overlegorganen binnen de (IVN)-regio:

Regio-overleg Gelderland: afdelingen overleggen met IVN-Gelderland. Dit overleg vindt vier keer per jaar plaats, fysiek, of ook wel via Zoom. Uitwisseling van onder andere kennis, vragen. Dico Wijma en Joop Ernst nemen hier afwisselend aan deel.

KNNV Wageningen, IVN Ede, IVN Veenendaal-Rhenen en IVN ZW Veluwezoom komen in principe twee keer per jaar bij elkaar. Joop Ernst neemt hier als voorzitter aan deel.

REDACTIE GROENE GIDS, coördinator Corine Klapwijk

Afgelopen jaar hebben we weer vier mooie nummers van de Groene Gids kunnen verzorgen: drie nummers met ieder zestien en één nummer met twintig pagina's. Totaal werden er 44 artikelen van 25 verschillende schrijvers gepubliceerd.

Allerlei onderwerpen kwamen aan bod: onder andere planten en hun namen, scholeksters, kauwtjes, kraaien en roeken, zwijnen, exoten, kleine beestjes, wandelingen, zwammen, insecten, bosvriendjes en activiteiten met scholen.

Op de kinderpagina's ging het over paddenstoelen, bijen en hommels, het lieveheersbeestje en de mestkever.

Afgelopen jaar organiseerden we voor het eerst een schrijversavond. Het was een avond van kennismaken en elkaar in-

spireren: een positieve ervaring.

Dit jaar heeft Hetty van der Stoep zich bij de redactie aangesloten.

We zijn blij dat Leo Klapwijk steeds de Groene Gids heeft vormgegeven en er echt mooie uitgaven van heeft gemaakt.

Vier Groene Gidsen

Zeven uitjes van de Florawerkgroep

Foto: Jeltje Zeelenberg

FLORAWERK GROEP, coördinator Jeltje Zeelenberg

Door gezondheidsproblemen moest Wiebe Verbaan helaas na vele jaren stoppen als coördinator van de florawerkgroep. Op 17 mei hebben we bij Frits Storm afscheid van hem genomen.

We hebben toen besloten door te gaan in een gewijzigde vorm: eenmaal per maand een wandeling in één van de vele natuurgebieden in onze omgeving. Met elkaar spreken we af waar we de volgende keer gaan wandelen. Dit jaar bezochten we de Reijerscamp, de Jufferswaard, het Natuurcentrum Veluwe, het Edese Bos, het Bennekomse Bos, de Sijs-selt en de Oostereng.

De werkgroep telt nu 13 leden en Jeltje Zeelenberg heeft het coördinatorschap overgenomen van Wiebe Verbaan.

WERK GROEP VOGELS, coördinator Hans Westendorp

In 2023 telde de vogelwerkgroep 28 leden. Ook in het afgelopen jaar mochten we enkele nieuwe leden verwelkomen. We hebben een flink aantal publiekswandelingen georganiseerd waarbij de aandacht vooral uitging naar vogels, maar andere natuurverschijnselen werden zeker niet overgeslagen.

Veel verschillende vogelsoorten werden gezien en gehoord. Voorbeelden daarvan zijn de nachtzwaluwen, kleine en middelste bonte specht, ijsvogel en blauwe kiekendief.

Leden van de vogelwerkgroep inventariseren op zes locaties de broedvogels (BMP-tellingen). In december worden de wintervogels op twee PTT-routes geteld en in Otterlo worden gedurende het broedseizoen de vogels in de bebouwde kom geteld (MUS-telling). Ook in de bebouwde kom van Ede wordt een MUS-telling (Meetnet Urbane Soorten) uitgevoerd.

Daarnaast worden in het voorjaar op enkele locaties huiszwaluwen geteld en in juni tellen we op de Edese hei de nachtzwaluwen. Alle inventarisatiegegevens worden gedeeld met Sovon.

De oeverzwaluwwand in de nieuwbouwwijk Kernhem-West wordt sinds 2021 beheerd door de vogelwerkgroep. Net als het jaar ervoor hebben ook in 2023 oeverzwaluwen in de wand gebroed. Over het plaatsen van een permanente, grotere wand vindt overleg met de gemeente Ede plaats.

Overleg met de gemeente vindt ook plaats over het plaatsen van kasten voor bosuilen, nestgelegenheid voor gierzwaluwen en de mogelijkheid om broedgelegenheid voor de ijsvogel te creëren.

Tijdens de gierzwaluwnestkastencontrole telden we tien jonge gierzwaluwen in vijf bezette nestkasten.

Verder wordt er door individuele leden, soms in elkaars gezelschap veel naar vogels gekeken in de directe omgeving zoals bij en rond het Natuurcentrum, het Veldhuizerbos en Doesburgerbuurt. Ook in de Binnenveldse Hooilanden waar wij als Vogelwerkgroep kunnen helpen bij het inventariseren van de vogels in dit bijzondere gebied.

WEIDEVOGELWERK GROEP BINNENVELD OOST

Het zeer uitgebreide jaarverslag 2023 van deze externe werkgroep staat op de website van IVN Ede: <https://www.ivn.nl/afdeling/ede/jaarverslagen-ivn-ede/>. Daar kun je het jaarverslag van deze werkgroep in PDF downloaden.

WERK GROEP NATUURGIDSEN, coördinator Christ Elsten

We kunnen er niet meer omheen, we hebben te maken met een sterke verandering in het klimaat. De extreme weersomstandigheden hebben grote gevolgen. De recente extreem warme en droge zomers maken dat extra duidelijk. De natuur reageert daarop. Dat geldt ook voor de vlinders. Vanuit deze gedachte hebben we Kars Veling (Vlinderstichting)

gevraagd om een lezing te geven op 22 februari over Vlinders en Klimaatverandering. Een zeer boeiende lezing met helaas slechts negen personen aanwezig in de Proosdij boerderij in Ede.

Ons jaarlijkse IVN uitje ging dit jaar naar de Oostvaardersplassen. De excursie werd voorbereid en gehouden in samenwerking met leden van de vogelwerkgroep. Door deze gidsen, de vele vogels en het prachtige weer was het een geslaagd uitje voor de zeventien deelnemers.

De gedachte achter het organiseren van een terugkomdag op 9 september voor de IVN leden uit Ede, die de afgelopen Natuurgidsen Opleiding hadden gevolgd was om deze nieuwe gidsen intensiever kennis te laten maken met de verschillende werkgroepen bij IVN Ede en te verleiden om actief te worden binnen een werkgroep. Een wandeling rond de Mossel zorgde voor een gezellig samenzijn. Van de veertien cursisten hadden zich er zes aangemeld.

Om de nieuwe leden nader kennis te laten maken met het bestuur en de verschillende werkgroepen van IVN Ede hebben we samen met het bestuur een excursie georganiseerd op 30 september op landgoed Hoekelum. Op verschillende punten langs de route stonden leden van de werkgroepen.

In het kader van de 'Nacht van de Nacht', een landelijke actie om de lichtvervuiling onder de aandacht te brengen, hebben we voor de vierde keer een avond met excursie georganiseerd vanuit de biologische boerderij de Hooilanden in het Binnenveld. Na een lezing door Hans Westerdorp over de sterrenhemel volgde een wandeling in het donkere Binnenveld. Er waren 17 deelnemers.

Na overleg met het bestuur is aan Sonja van Kamer van Dsignkamer gevraagd een nieuwe layout voor ons Activiteitenprogramma te ontwerpen op A5 formaat. Door het grote aantal van 55 ingediende activiteiten voor 2024 is het zelfs een A5-drieluik geworden.

Op pad met de Natuurgidsen

Aan het werk met de Bosvriendjes

JEUGDCLUB DE BOSVRIENDJES, coördinator Ineke Jansonius

De jeugdclub werkt met schooljaren, waardoor het jaar bestaat uit de maanden januari tot en met juni en september tot en met november.

Leden: In januari hadden we 24 leden en het jaar 2023 zijn we met 21 leden geëindigd.

We maken bewust geen reclame, de huidige groeps grootte is goed en voor het weer opstarten van een tweede groep hebben we onvoldoende begeleiders. Ook na de zomer is het weer een fijne groep, waarmee we leuke middagen hebben.

Begeleiders: De groep vaste begeleiders bestond tot de zomervakantie uit Joke Veltkamp, Bram van Veldhuisen, Sylvia van Bruggen, Jan Joost Kessler en Ineke Jansonius. Myrthe Romeijn heeft meegedaan tot en met april. Na de zomervakantie is Emmy Smits bij het team gekomen. Helaas voor ons moest Bram in oktober afscheid nemen vanwege een nieuwe baan op woensdagmiddag.

De praktijk leert dat je een vaste groep van 6 mensen nodig hebt om speelruimte te hebben bij ziekte en vakantie. Gelukkig hadden we hulp van de (school)gidsen Scilla, Sander, Karin en Truus en ouders Armanda en Marre.

Activiteiten: In januari hadden we een middag in het bos met zelf vuur en soep maken.

In februari gingen de Bosvriendjes aan de slag op de Heide. Het was een fijne middag. Ontelbare kleine boompjes en uitgelopen stobben werden afgeknipt en op grote hopen gegooid. Dit jaar waren er ook kleine bomen die omgezaagd mochten worden om de oppervlakte heide groter te maken.

In maart hebben De Bosvriendjes braakballen onderzocht. Met veel geduld werden de braakballen uitgeplozen en de botjes op een vel papier geplakt.

In april waren we in de Wageningse Bovenpolder voor een speurtocht.

In mei genoten de Bosvriendjes opnieuw van een prachtige zonnige middag toen ze met een schepnet zoveel mogelijk beestjes probeerden te vangen.

In juni sloten we het Bosvriendjesjaar af op onze vertrouwde plek in het bos. We maakten blote voetenpaden, een groot kunstwerk in het bos en knutselden met schelpen klankenvangers.

In september hebben we bosspelen gedaan om elkaar beter te leren kennen. We begonnen met een kennismakingsspel.

In oktober leerden we over het leven van de eekhoorn met een speurtocht. Het was een zeer natte middag, waarin niet iedereen alle opdrachten kon doen, maar zeker wel genoten heeft van de tamme kastanjes en plassen in het bos.

In november hebben we geluisterd naar een verhaal over bosmonsters en daarna hebben we ze zelf gemaakt van klei en materiaal uit bos en tuin.

In december hebben De Bosvriendjes kerstvakantie. Ze zijn toen uitgenodigd voor de publieksexkursie in het Proosdijpark.

WERKGROEP NATUURFOTOGRAFIE, waarnemend coördinator Henk Schuijt

De fotowerkgroep had voor 2023 een ambitieus plan opgesteld met een aantal buitenactiviteiten en een foto-presentatie van onze top-fotograaf Fred van Wijk. In het voorjaar en het najaar presenteerden de natuurfotografen maandelijks nieuw eigen werk. De presentatie van Fred was ook dit jaar verbluffend: wild en natuur op de Veluwe en een fotografisch reisverslag van een natuurreis naar Zweden.

Door ziekte van enkele prominente leden was de begeleiding van activiteiten moeilijk in te vullen.

Nadat onze voorzitter Ab van der Linde in oktober 2022 was overleden had Wim Muller het stokje als interim-voorzitter tijdelijk overgenomen. Helaas werd hij begin 2023 ziek en heeft zijn taak als interim-voorzitter moeten opgeven. Inmiddels heeft hij evenals Geurt van Steenbeek zijn lidmaatschap van de fotowerkgroep om gezondheidsredenen opgezegd.

Aanwas van nieuwe leden is noodzakelijk om de werkgroep nieuw leven in te blazen. Voor een ieder met interesse in natuurfotografie is er plaats. De meer gevorderde leden staan beginnende fotografen graag bij met advies en ondersteuning.

WERKGROEP SCHOLEN, coördinator Joke Veltkamp

In 2023 konden we met leerlingen weer volop genieten van het werken in de natuur en de lessen in het bos of bij het water. Helaas haakten steeds meer schoolgidsen (tijdelijk) af door ziekte en mantelzorgtaken. Op 8 januari 2024 start een nieuwe schoolgidsencursus.

De activiteiten met scholen: Met 56 uitgevoerde buitenlessen hebben we in 2023 ongeveer 1400 basisschoolleerlingen mee kunnen nemen naar buiten.

Helaas waren er dit jaar geen knotbare bomen, omdat de gemeente Ede afgelopen jaar alle bomen langs de Achterstraat, de Halderbrinkweg en de Ereprijs in Bennekom machinaal heeft laten knotten.

Met twee groepen-8 zijn we wel aan het werk geweest op de hei in het Mierenreservaat De Heide in Bennekom bij de Oostbreukelderweg.

Voor de vijfde keer hadden we de jaarlijkse Boomfeestdag op 15 maart in het Binnenveld. Daarbij verzorgden IVN-ers een quizpuzzel met vragen over de els en andere bomen.

In Otterlo was er een Boomplantdag. Daar werden op het terrein van LandalGreenParcs door alle leerlingen van de Ericaschool boompjes geplant.

Dit jaar waren er ook weer de paddenexcursies bij de poelen aan de Horalaan.

Zo ook de lessen 'Op pad met je zintuigen'. Elke gids maakte dit keer met een groepje leerlingen een boswandeling waarbij onderweg diverse opdrachten aan bod kwamen. Deze werkwijze volgden we ook in de herfst bij de excursie Paddenstoelen en kleine bestjes. De leskist 'Beste Bos' doen we alleen nog in het voorjaar.

Voor de lessen Wateronderzoek en Waterbestjes vangen gingen we naar de singel bij de Koekeltse Boslaan en naar de poelen aan de Horalaan. Bijzonder was het verzoek van het Streek VMBO 4 om mee te helpen aan het biotoop-onderzoek rondom de poelen van de Horalaan. Met 6 keuzevakkers werd de kwaliteit van het water beoordeeld aan de hand van gevangen bestjes.

De gidsen: Tijdens de ALV op 11 april werd Wiebe Verbaan benoemd tot erelid van de afdeling. Als dank voor onder meer bijna 20 jaar Scholenwerk.

Voor 16 jaar betrokkenheid bij het scholenwerk kreeg Joeke van den Brink een fotokalender uitgereikt na een wandeling in het Hoekelumse bos.

Overige inzet en buitenschoolse activiteiten: Milka Sytsma en Jan Leppink controleren regelmatig de door de scholen teruggebrachte leskisten op de Proosdij boerderij in Ede. De leskisten worden door Het Groene Wiel beheerd.

Enkele gidsen verzorgden de kabouterwandelingen uit het excursieprogramma van IVN Ede.

Op 11 juni was er een zeer geslaagde Slootjesdag bij de singel bij de Koekeltse boslaan met ruim 20 belangstellenden.

Helaas ging de slootjesdag in september bij gebrek aan belangstelling niet door.

Na het succes van vorig jaar was er Fête de la Nature op 2 september. Dankzij het mooie weer en een goede organisatie met vele enthousiaste IVN-ers werd het een heel gezellige middag met veel aanloop.

Op verzoek van Publieksboerderij De Proosdij zijn dit jaar op drie zaterdagmiddagen seizoensexkursies in het Proosdijpark verzorgd voor kinderen met hun ouders. Helaas was er weinig belangstelling. Bij de herfstwandeling kwam er zelfs niemand.

Op twee ochtenden in mei heeft IVN Ede een activiteit verzorgd tijdens de peuterochtend. De ochtenden werden goed bezocht.

In september namen we twee groepen van een peuteropvang mee naar het Horabos. We waren 'de boswachter' in de beroepenweek en hebben een boekje gelezen over een egel die in winterslaap gaat.

In november werd de Schoolgidsencursus 2024 gepresenteerd. Het is een compacte cursus met theorieavonden op maandag en excursies op woensdag- en zaterdagmorgen. Half december waren er al 10 belangstellenden.

Activiteiten met gidsen: In januari begonnen we het jaar met een wandeling in het Renkums Beekdal. In juli brachten we een bezoek aan natuurgebied de Groene Grens bij Veenendaal.

In november waren drie schoolgidsen aanwezig op de Inspiratiedag voor schoolgidsen in Arnhem, georganiseerd door het IVN Gewest Gelderland.

In Het Natuurcentrum Veluwe sloten de gidsen in november het jaar af met de afgelegde route Vlinderdas4kids.

Suzanne Belleman, contactpersoon bij het Groene Wiel, had voor iedere gids een bedankje meegebracht. Hoewel het weer niet meewerkte, was het een gezellige middag.

De Nieuwjaarswandeling

.. VAN IVN EDE 2024
JELTJE ZEELBERG

Op maandag 1 januari 2024 was ook dit jaar de traditionele Nieuwjaarswandeling van IVN-Ede in het Bennekomse Bos. Deze werd begeleid door Hans Westendorp en Jeltje Zeelenberg, maar ook Arjen Barten liep mee en kon ons veel vertellen over de verschillende boomsoorten die we tegen kwamen.

Ondanks de regen waren er 26 deelnemers, waarvan ook enkele niet uit onze eigen regio. Zij hadden via de landelijke IVN-website gezocht naar een wandeling op 1 januari. Een van hen was Janny Koot uit Bleiswijk, die de bij dit verslag afgedrukte foto's maakte.

Op pad in de regen

Foto: Janny Koot

Zoals altijd startten we bij de slagboom aan het eind van de Hullenberglaan. Vandaar liepen we over een modderig pad door het bos.

Over het Bennekomse Heitje

Foto: Janny Koot

We kwamen uit op het 'Bennekomse Heitje'. Dat is niet zoals vaak wordt gedacht een overblijfsel van de oorspronkelijke heide, die eind 19e eeuw met bomen werd beplant. Het bos werd in de 40er jaren van de vorige eeuw gekapt, omdat de nieuwe eigenaresse de bewoners van Bennekom een meer gevarieerd natuurgebied wilde bieden.

Daarna liepen we naar 'Het akkertje van Lourens', genoemd naar de laatste bewoners van het boerderijtje wat daar tot 1940 heeft gestaan.

Op het akkertje van Lourens

Foto: Janny Koot

Helaas bleef het maar regenen. Daarom liepen we een stuk over het fietspad langs de Prins Hendrikweg en besloten langs landgoed De Born terug te lopen naar het koepeltje op de Hullenberg.

Groepsfoto bij het Koepeltje

Foto: Janny Koot

Toen we daar aankwamen brak eindelijk de zon door en konden we genieten van warme chocolademelk en de door Hans gebakken oliebolletjes.

Speuren naar diersporen

JANY VAN ZIJTVELD

Op een winterse maar zonnige vrijdagmorgen in januari, de temperatuur lag net onder nul, liepen we over de prachtige besneeuwde zandvlakte van het Wekeromse Zand. Wij, Scilla en Jany, verwelkomden 14 deelnemers. Het was afwachten wat we te zien zouden krijgen, want de sporen die we een week eerder vonden bij het voorwandelen (holletjes, uitwerpselen, plukplekken, een braakbal en dergelijke), lagen onder een pak sneeuw. Wat het laatste jaar veel beweging in dit gebied gegeven heeft, is de komst van de wolf. Scilla gaf een toelichting op de wolven in Nederland en in de omgeving van het Wekeromse Zand.

Al gauw zagen we hazenprenten, en we daaruit konden opmaken welke sprongen de hazen gemaakt hadden, dat ze soms hard gelopen hadden, waar ze even stil gezeten hadden. Leuk weetje: het verschil tussen planteneters die herkauwen (ree) en die niet herkauwen (haas). Dat ver-

schil zie je als je keuteltjes zou openmaken: de inhoud van die van de herkauwers is fijner. Een reespoor ontbrak niet, en ook niet het spoor van zo'n leuk bosmuisje. We zagen een enkel moeflonspoor en konden uit de richting van het spoor afleiden dat het dier van de ene kant van het Wekeromse Zand naar de andere kant gelopen was. Maar één spoor? Eind 2022 waren er nog zo'n 80 tot 85 moeflons in dit gebied, nu nog een enkele. Scilla ondersteunde de prenten die we in de sneeuw zagen met geprepareerde poten en afbeeldingen. Dat gaf meer beeld bij de bouw van de poten en de stand van de tenen in relatie tot de prenten die we zagen. Een sporengang bij het ven bracht wat discussie: kon de prent en de gang die we vonden van een wolf zijn? Een hond kan wel een wolvenspoor geven, maar een wolf kan nooit een hondenspoor geven. We zien uit al deze sporen min of meer de manier van leven, van overleven, of juist niet overleven. Inderdaad: de komst van de wolf heeft verandering gebracht. We ontdekten vraatsporen van een kevertje op de stam van een grove den: de kleine dennenscheerder. De spechten zien die ook: op boomstammen jagen ze op insecten. Op een andere grove den vonden we een harsmannetje (een gal dat veroorzaakt wordt door de harsbuilmot). Bijna altijd laten de raven zich horen en zien. De mooie roep hoorden we van beide raven. Met een beetje geluk vind je loopsporen van deze zangvogels. Voor deze excursie maakten we gebruik van afbeeldingen en gingen in op onder andere de determinatie. En verder, we vonden letterlijk bot!

Harsmannetje

Foto: auteurs

We zagen de omgewoelde aarde door zwijnen, zoekend naar voedsel in de bodem. We vonden latrines van dassen waarvan er één met uitwerpselen. Zouden de dassen uit hun burcht gekropen zijn? In ieder geval doen ze dat wat

Uitleg ravensporen

Foto: auteurs

minder vaak dan in de zomer.

Mooie afsluiter

Foto: auteurs

Last but not least: Scilla had schedels, botten, gipsafdrucken, veren en nog meer in de auto liggen van dieren die we op het Wekeromse Zand tegen kunnen komen.

Vogels

.. OP HET WEKEROMSE ZAND
VERSLAG VAN: RIAN SMIT

Zaterdagmorgen 27 januari was er een excursie Wintervogels op het Wekeromse Zand. Er liepen veel opgeleide natuurgidsen mee, ook vier van IVN Barneveld.

Op het Wekeromse Zand, onder alle omstandigheden een prachtige gebied, is het elke keer weer genieten. De zon erbij geeft een absolute meerwaarde.

Naast veel vogels die gespot werden: grote groep kramsvogels, buizerd en houtsnip, vonden we ook veel diersporen, vos, wolf, wildzwijn, ree, das, haas, konijn en meer.

Start excursie met groep, eerste deel excursie, foto's rechts van collage, in weiland achter heideveld zagen we de meeste vogels

Onderweg vonden we drollen (vos, wolf?), middenboven pootafdruk van das, andere pootafdrukken wildzwijn, links boven latrine van de das

Er vond veel kruisbestuiving plaats bij de actieve aanwezigen, dank aan alle gidsen!

Wandeling op aanuraag

ROB EN RIA VAN DE BOR, TWEE RENSWOUDSE KRAAIEN

Vereniging Groei en Bloei afdeling Barneveld vraagt een wandeling aan voor 27 januari in het kasteelpark van Renswoude.

Vragen die bij mij opkomen: Is dit wel een geschikte periode? Is er in andere seizoenen niet veel meer te zien? Er is natuurlijk wel veel over de geschiedenis te vertellen, maar IVN staat voor natuureducatie. Wat vertel je in de winter dan over de natuur?

Degene die mij heeft benaderd, laat ons de vrije hand. We worden keurig van het aantal deelnemers op de hoogte gehouden.

We bereiden onze wandeling voor door te lopen in het park alsof we er voor de eerste keer zijn. Wat valt op in de winter? Kijk! Het eerste loof van de bosanemonen komt al boven de grond. We kunnen vertellen over het anthocyaan, dat werkt als een soort van antivries. In de kastanje-laan bekijken we de knoppen van de paardenkastanjes. Er is een rommelhoekje met stapel oud hout, zowaar er schiet een muisje weg (besteld voor 27 januari). Wat doen muizen in de winter? Hier valt een leuk verhaal over te vertellen. Sommige houden winterslaap, andere maken wintervoorraad, en weer anderen (spitsmuizen) zijn het hele jaar actief.

Zo'n rommelhoekje is natuurlijk aantrekkelijk voor de egel. Hebben de deelnemers aan de wandeling rommelhoekjes in hun tuinen? Dat levert vast een interactie op? Even verderop in de eikenlaan (knoppen van de eiken) met aan ene kant van het pad een oude boomgaard en aan de andere kant onder meer een notenbosje, zijn onder de bomen molshopen in overvloed te zien. Wat doen mollen

in deze tijd van het jaar? De mannetjes graven gangen op zoek naar vrouwtjes want de paartijd begint. Vrouwtjes maken een kraamnest. De vacht van een mol is heel bijzonder want de haren kunnen alle kanten op. Makkelijk als je heen en weer moet door die gangen want ze moeten ook eten. Regenwormen is het hoofdvoedsel. Hier leggen ze soms ook een reservevoorraad van aan. Het eerste groen van het fluitenkruid is al zichtbaar.

Zo komen we in de Lindelaan, weer andere knoppen. Onderweg laat de groene specht zich horen en de boomklover. In het deel van het park dat nog in de Franse tuinstijl is ingericht staat een oude plataan met een ooievaarsnest. Zouden ze al onderweg zijn? Op restanten van bomen zijn nog paddenstoelen te zien. Wittebultzwam, tonderzwam, korstzwammen en elfenbankje. We kijken naar mossen en korstmossen op de oude tuinvazen. Bij de vijvers zijn er de watervogels, wilde eend, meerkoeten, krakeend en tot onze verbazing zwemt er een vrouwtje zaagbek. Dan komen we langs de twee oudste boomrestanten van het park, de bruine beuk die nog door D.J. Zocher zelf geplant zou zijn en wat er nog over is van een oude eik. Renswoude was een hoge en vrije heerlijkheid, de kasteelheer mocht recht spreken en zou dit bij deze eik hebben gedaan. Later kwam er een rechthuis.

Natuurlijk wordt Renswoude niet voor niets kraaiendorp genoemd. De roeken zijn al bezig hun nesten op te knappen en laten zich luidkeels horen. Wat valt er veel te vertellen zelfs in de winter.

De groep voor het kasteel Renswoude

Foto: auteur

Uiteindelijk zijn er ruim 30 deelnemers. Het is fris, de zon schijnt. Beter kunnen we het niet hebben en samen genieten we van een heerlijke (IVN) winterwandeling.

Een mysteryroom?

.. HOE MAAK JE DIE?
RIA VAN DE BOR

Een educatief element voor jeugd van ca 10 – 15 jaar.

Het zal je maar gebeuren dat je als IVN natuurgids gebeld wordt door een campingeigenaar die zegt: 'Ik heb een stukje bos en daar wil ik wel wat educatiefs mee'. Dat resulteerde in het Leughtenpad, een educatief speelpad gericht op kinderen van ca 4 tot 12 jaar. Daar hebben we al eerder over geschreven.

Echter midden in het bos staat ook een oude schuur. Deze prikkelde onze fantasie, we mogen de schuur gebruiken. Maar voor wat en hoe dan? Is er misschien een optie om iets te doen voor jeugd van 10 tot ca 15 jaar? In januari 2022 is onze eerste bijeenkomst: 'wat te doen met de schuur?' De schuur is er ooit neergezet voor een hondenclub en voor outdoor activiteiten en moest dringend worden opgeknapt. Hij staat op grond van de gemeente Scherpenzeel. Wat zegt het bestemmingsplan? Dat eerst uitzoeken. Er zijn mogelijkheden. We starten met het opstellen van een plan. Wat te denken van een 'escaperoom-achtig' spel.

De schuur in Scherpenzeel

Foto: auteur

Dit plan is door de werkgroep Leughtenpad verder uitgewerkt. Bij de gemeente Scherpenzeel wordt een vergunning aangevraagd. Er waren allerlei eisen aan verbonden, maar dat vormt geen probleem voor ons. De vergunning wordt gegeven. Het plan wordt verder uitgewerkt. In het plan staan de doelen, doelgroep etc. vermeld. De verhaallijn wordt vastgesteld, deze bestaat uit 6 elementen. Ieder element heeft een binnen- en een buiten spelactiviteit. Zo worden gegevens verzameld die leiden naar de oplossing van het geheim van de boswachter.

De volgende stap is het maken van een begroting en het aanvragen van subsidie. Via de website van het landelijk IVN worden er suggesties gedaan bij wie en waar je een subsidie kunt aanvragen. Wij schrijven de gemeente Renswoude en de gemeente Scherpenzeel aan. Dat lukt de gevraagde subsidie wordt toegezegd. Van het Oranjefonds volgt een afwijzing. De RABObank en het waterschap zeg-

Het interieur, naar een vroeger boswachterswoning

Foto: auteur

gen een bijdrage toe. Ook de Van Dijk Nijkamp stichting (fondsNME) zegt de gevraagde financiële bijdrage toe. Je moet wel over het nodige geduld beschikken en er nog weleens een keer achteraan bellen of mailen. Maar het is gelukt. De spellen zijn gemaakt. De kringloopwinkels zijn bezocht, onze zolders en schuren zijn nu leeg.

Via de stichting 'BO viert feest' bieden we 4 keer per jaar een gratis verjaardagsfeestje aan. Voor een bezoek moet je wel reserveren, een groep van 6 tot maximaal 10 personen. Het spel duurt ca 1.5 uur. Het Leughtenpad is gratis te bezoeken, maar voor de mysterieroom vragen we een bijdrage.

De schuur is opgeknapt en ingericht als een voormalige woning van de boswachter. Het technische personeel van de camping is helemaal enthousiast en hebben met hun kennis en materialen een belangrijke bijdrage geleverd. In mei vorig jaar is de Mysteryroom officieel geopend door de burgemeesters en kinderburgermeesters van Renswoude en Scherpenzeel.

En wat is nu het geheim van Rens van 't Woud en wat heeft hij al die jaren angstvallig verborgen gehouden? Tja dat mogen jullie zelf (met jeugd) komen ontdekken.

Karel van Dijk, Angela Severs, Ton Nennie, Hennie Blaauwendraat, Rob en Ria van de Bor

Reserveren van april tot en met oktober:
0318-573489/0342-412877 Mail:info@delucht.com

FA ROOSENBOOM

Graanhandel

ROOSENBOOM
VERKOOPADRES: KAMPSTRAAT 10

- Konijnvoer
- Honden en Katten
- Vogelvoer
- Duivenvoer
- Hooi per zak of baal
- Haksel, Houtvezel of stro
- Kunstmest
- Biologische Meststoffen
- Potgrond
- Bemeste Tuinaarde
- Compost

Telefoon 0318-610680

ROOSENBOOM BOSPOORT 33
Molenaar, graan en meel
Fourage en Kunstmesthandel
Vogelzaden en Kleindiervoeders

Geopend:
Ma t/m Vrij 08.30 – 12.30
13.30 – 18.00
Zaterdag 08.30 – 14.00

Winter in de vijver

EEN KIKKERVERHAAL
JANNE VAN DER LEER

In onze tuin hebben we een kleine vijver. De bruine kikkers vinden hem al jaren groot genoeg. En de tuin zelf heeft ze veel te bieden. Er staan bomen, veel struiken en her en der takkenhopen waar we aan blijven bouwen. Ze hebben genoeg schuilplekjes, en ze zijn inventief. Soms treffen we er eentje aan op een onverwachte plaats, zoals hier.

In een zelfgekozen mini kikkerpoel

Foto: auteur

KIKKERFAMILIE

Elke lente zit ons vijvertje vol knorrende bruine kikkers. Zoals veel amfibieën planten ze zich voort in het water waar ze geboren zijn. Ik kijk altijd uit naar de eerste zachte dagen waarin we ze kunnen horen rondplonsen. Het is een drukte van belang, en ik kan uren luisteren naar het steeds opnieuw aanzwellende geknor. In gedachten zie ik de eerste piepkleine kikkertjes de oever op klimmen. Kwetsbare diertjes, soms bijna onder m'n schoen. Maar ze letten zelf ook op en springen dan net op tijd weg. Zo breidt onze kikkerfamilie zich steeds verder uit.

IJZIGE VIJVER

Dit jaar is voor de bruine kikkers in onze tuin niet goed begonnen. Want toen het ijs in de vijver aan het eind van januari was gesmolten, dreven er vijf kikkers aan het oppervlak, als vissen die naar lucht happen. Ze hebben de winter in de vijver niet overleefd. Op de bodem vond ik er nog twee, tussen de wortels van de waterlelie. Ze zagen er een beetje opgezwollen uit, maar verder helemaal gaaf, klaar om weer weg te zwemmen. Ik nam er een op mijn handschoenen om hem beter te bekijken.

Nadat ik de dode kikkers naast elkaar op het gras had gelegd, bleef ik gehurkt bij ze wachten, alsof ze elk moment wakker konden worden, hoewel ik wist dat dat nooit zou gebeuren. Kikkers ademen onder water met hun huid, en de zuurstof onder het ijs was opgebraakt. Daardoor zijn ze

Verdronken onder het ijs

Foto: auteur

gestikt. Het waren waarschijnlijk mannetjes die de vijver als overwinteringsplek kozen om als eerste op de paringsplek te kunnen zijn. Het is een droevige dag. Hadden we meer kunnen doen om ze dit grimmige lot te besparen? Wat het ook was, we zijn nu te laat. Aankomende winter, besluit ik, pakken we het anders aan. Op de website van RAVON en op het kikkerforum heb ik bruikbare adviezen gevonden.

EEN NIEUW BEGIN

De volgende dag zoek ik nog één keer de bodem van de vijver af en haal tot mijn opluchting alleen slib naar boven. Geknield bij de rand zie ik iets bewegen in mijn

Kikkers in de lente

Foto: auteur

ooghoek. Iets donkers en kleins. En ja, het is echt waar, er zit een kikker op de oever rechts van mij, een kikker in levenden lijve! Misschien een vrouwtje dat overwinterde in de tuin? Ik kijk naar haar glimmende huid die in het grijze licht van de namiddag bijna zwart lijkt. Ze zit doodstil het moment af te wachten dat ze de vijver in kan springen, zodra ik weg ben. Ik heet haar welkom.

Hoe zal het deze lente gaan? Ik roep het beeld op van vorige lentes, van een vijver vol kikkerleven. Dit vrouwtje betekent in elk geval een nieuw begin.

Knotten met groep 8

INEKE JANSONIUS

Drie prachtige ochtenden hadden we eind januari langs de Halderbrinkweg in Bennekom. Dit laantje is al jaren onderdeel van een van mijn fietsroutes naar het station en misschien wel het mooiste weggetje van Bennekom. Het is een oude route en bij de aanleg van de nieuwe wijk is de oude structuur met knobomen in stand gebleven. Hoe mooi is het dan als je het landschapsbeheer hier kunt doen met kinderen die in de buurt wonen, sporten en naar school gaan.

Bomen genoeg

Foto: Joke Veltkamp

Dus organiseerden we na een aantal jaren pauze met corona, slecht weer en geen geschikte bomen beschikbaar, weer onze knobweek. 87 leerlingen van groep 8 van De Plataan, de Wilhelminaschool en de Eben Haëzerschool hebben enthousiast en hard gewerkt en met elkaar 39 bomen geknot. Dat is meer dan een boom per groepje van drie leerlingen. Als je dan in de zon over het weggetje loopt en de kinderen enthousiast bezig ziet, lijkt het allemaal vanzelf te gaan. Het verzetten van de eerste dag vanwege storm en regen is snel weer vergeten, geen pleister geplakt. Alleen de vele hondendrollen zijn een

T'is best hard werken

Foto: Joke Veltkamp

minpuntje.

Maar drie ochtenden knotten vraagt de inzet van heel veel mensen, vooraf, tijdens de lessen en achteraf, want:

- De kar met materiaal wordt voor ons ingepakt bij Landschapsbeheer Gelderland en wordt voor ons heen en weer gereden naar Rozendaal
- De IVN-ers die niet alleen fietsen, maar ook een auto mét trekhaak hebben rijden de kar tijdens de werkdagen
- De gemeente zet een wijkwagen neer met hekken en pionnen om de weg af te zetten en opstapjes om beter bij de bomen te kunnen
- We drinken 18 liter warme chocolademelk en 10 liter koffie en thee
- We eten 125 plakken koek
- We wassen per dag zo'n 50 bekers af en tellen al het materiaal na
- We leveren de hesjes en handschoenen weer netjes gewassen in

Er hebben 25 verschillende gidsen 1-3 ochtenden meegeedaan. Veel dank aan de cursisten van de schoolgidsencursus en de Hoogstambrigade van het Renkums beekdal. Voor het eerst hadden we geen ouders nodig!

En nu rusten we uit en verheugen ons op het knobfeestje van 2025!

Meer dan alleen
bloemen en planten
voor kamer en tuin

Harkes
tuincentrum
4 seizoenen leuk!

voor alles wat groeit
en bloeit in kamer en tuin

Ingang

Harkes
tuincentrum
...daar bloeit wat mooi

Klinkenbergerweg 29 Ede tel. 0318-612694
www.harkestuincentrum.nl

Regen in het bos

Column van Scilla Köhlinger

'Zwemse vandaag!', plaagde een collega van de binnen-BSO. Ik kwam hem op school tegen en ik had hem in het voorbijgaan 'fijne werkdag' toegewenst.

Hij begrijpt het niet, dacht ik toen ik even later de kinderen opwachtte voor school. We zijn allemaal opgevoed met het idee dat je niet buiten speelt als het regent. Bij onze BSO spelen wij het hele jaar door buiten. Het is nu eind november en het regent al de hele dag. Als je nu naar buiten gaat word je nat en vies. Maar met goede regenkleding krijgen de kinderen het niet koud en kunnen ze ontdekken wat er in de natuur gebeurt als het regent.

Nadat ik de kinderen had geholpen regenkleding aan te doen, liepen we naar de bakfiets om naar het bos te rijden. De hele middag was regen voorspeld, maar er stond geen wind en het zou negen graden worden. Dat is voor de vier- en vijf-jarigen uit mijn groep goed te doen.

Als eerste wilde ik met de kinderen een stukje dwars door het bos struinen naar een wandelpad. Daar stroomt met flinke regen een waterstroompje de heuvel af. Daar wilde ik met de kinderen gaan spelen. Dit stroompje komt er alleen als het heel lang regent en dat doet het vandaag.

Tijdens de struintocht door een stuk gemengd bos kwamen we veel boomschuim tegen. Dat vind je alleen als het hard regent onder aan de stammen van dikke bomen. Van een dikke boom kwam een stroompje water van een tak. Dat leek voor de kinderen net een kraan. Ze speelde dat ze daar hun handen gingen wassen. Als zeep gebruikte ze boomschuim dat ze onderaan de stam van een dikke boom wegpakten. Douchen konden ze ook. Dege- ne die ging douchen ging onder een dunne boom staan en een ander kind schudde aan de stam van de boom. Wat een plezier hadden de kinderen daarmee. Ze verkenden zo al wandelend en spelend het beregende bos. Onderweg plukte ik een takje douglas spar voor in de warme thee.

Bij het regenwaterstroompje aangekomen, gingen we eerst wat eten en drinken. Zitten op een natte boomstam of op de grond is geen probleem als je een regenbroek aanhebt. De thee gemaakt van douglasnaalden dronk ik samen met de oudste twee kinderen. De anderen dronken liever water.

Na het fruit eten en het drinken gingen een aantal kinderen dammetjes bouwen in het stroompje. De dijken moesten steeds hoger gebouwd worden want er kwam nog steeds veel water van de heuvel stromen in de plas voor de dam. De kinderen sleepten flink wat zand en modder aan. Steeds probeerde het water weer over of om de dam heen te stromen, maar er werd dan snel weer een hand zand op die plekken gegooid. Daardoor bleef het water achter de dam. Er werd goed samengewerkt. Het stuwmeer werd steeds groter en dieper. Enkele kinderen gingen in het stuwmeer springen, waardoor de dam dreigde stuk te gaan. Snel werd hij hersteld en de kinderen spraken af dat er niet meer in het stuwmeertje werd gesprongen.

Andere kinderen gingen in de diepere modderplassen spelen waar het regenstroompje in eindigde. Ook daar werd van alles ontdekt. Je kunt erin springen en kijken hoe ver het water spat. Ook kun je uitzoeken wat de diepste plas is. Je kunt zelfs van een plas modder maken.

Al veel te snel werd het te donker om verder te spelen. Het was tijd om de dam door te breken. Een flinke stroom water denderde naar de modderplas onderweg nam het bladeren en takjes mee. Vervolgens gingen we onze sporen op het pad zoveel mogelijk weghalen. We hadden helemaal niet gemerkt dat het was gestopt met regenen. We deden de tassen op de rug en liepen over het pad terug terwijl een roodborstje zijn lied zong vanuit een Japanse ceder. Onderweg kwamen we kleine wintervlinders tegen. Ik had mijn hoofdlampje opgezet en wees de kinderen op de vlinders. Dat zijn allemaal mannetjes want de vrouwtjes kunnen niet vliegen, vertelde ik. Alle jongens uit mijn groep werden spontaan wintervlinders en vlogen verder. Dat was niet zo leuk voor de meisjes, daarom kregen de meisjes vleugels van de jongens en konden ze allemaal verder vliegen.

Bij de fietsen aangekomen gingen we in het donker op de grond zitten om een crackertje te eten. Terwijl we wachtten op de groep oudere kinderen, zongen we samen liedjes. De hele middag had het geregend, maar deze dag was echt niet minder leuk en leerzaam dan op een droge struindag. Het was een dag vol nieuwe ontdekkingen en natuurspeelmogelijkheden. Ik zou willen dat ik mijn binnen BSO collega dat had kunnen laten zien.

Zweeds gezegde:
Slecht weer bestaat niet, wel slechte kleding

Van de vormgever:
deze editie geen 'harde returns' moeten verwijderen. Dank daarvoor!

kinderpagina

Heb je de puzzel opgelost? Stuur de oplossing naar redactie.gg@gmail.com met je naam en adres. Onder de inzendingen verloten we een leuke verrassing.

Ken je de waterrat onder de slangen al?

Dat is de Ringslang

In het water vangt hij lekkere hapjes, vooral kikkers, maar ook padden, watersalamanders en af en toe een verse vis.

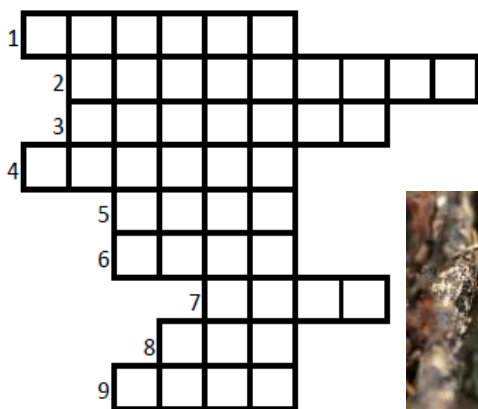
Als je geluk hebt, kun je er een zien zwemmen in de nevengeul van de Blauwe Kamer.

Een ringslang houdt niet van ijs en koude. In de winter zoekt hij een droog en beschermt plekje voor een lange winterslaap.

In het vroege voorjaar, wanneer je echt in de zon moet liggen om een beetje warm te worden, zoekt hij een lekker zonnig plekje op een (zuid) helling.

Een ringslang verstopt 20-30 eieren op plekken waar het lekker warm is door broeien. Een composthoop, bladhoop of mestvaalt is een primaplek. Zulke broeihopen van (paarden)mest en compost worden vaak speciaal voor ringslangen gemaakt. Hoe ze in de natuur doen? We weten het niet goed. Waarschijnlijk zoeken ze een hoop aangespoeld materiaal (na hoog water), een ingerotte boomstobbe of een dikke pol. Aan het eind van de zomer komen de jonge slangen tevoorschijn.

- 1 Liefelingseten
- 2 Fijne nestplaats
- 3 Het mannetjes is ....dan het vrouwtje
- 4 Een adder is ....., een ringslang niet
- 5 Grootste vijand
- 6 Kleur van de ring
7. In de voorjaarszon is het lekker ....
8. Het vrouwtje paart ... keer
9. De slang ruikt met de ....

Zelf op onderzoek?

Je weet nu dat je op zonnige plekken op de overgang van droog naar water moet kijken. Het Renkums beekdal, de Blauwe Kamer en de Wageningse berg met uiterwaarden zijn plekken waar ringslangen leven. In maart/begin april als de zon lekker schijnt en de planten nog niet groeien, zijn ze het gemakkelijkste te zien. Vanaf het fietspad Onderlangs tussen Lexkesveer en Renkum, kun je met wat speurwerk slangen en muizen zien. Gebruik ook je oren en luister of je iets hoort ritselen. Ze zijn zeer alert, dus probeer voorzichtig te lopen en altijd een stukje voor je uit te kijken als je ze wilt zien. **Blijf op het fietspad!** ze voelen de grond trillen als je van het pad af gaat en dan zijn ze snel verdwenen. En..... vluchtgedrag kost onnodig energie.

Tekst: Ineke Jansonius
Foto: Jan-Freerk Kloen